

University of Groningen

**De wetenschappelijk ambtenaar aan de Nederlandse universiteiten en hogescholen; een
 voorstudie**

Witte, Bernardus Stefanus

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1963

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Witte, B. S. (1963). *De wetenschappelijk ambtenaar aan de Nederlandse universiteiten en hogescholen; een voorstudie*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

De ontwikkeling der huidige samenleving biedt de socioloog een overvloedig veld vol problemen die tot onderzoek noden. Eén van deze problemen is de toenemende differentiatie der maatschappij, die daarmee steeds gecompliceerder en onoverzichtelijker wordt, hetgeen weer van invloed is op haar sociale gelaagdheid. De bestaande stratificatie bevindt zich in een spanningsveld waarin zij een voortdurende toevloed van nieuwe groepen moet verwerken. Met name de vele nieuwe beroepen en de verbijzonderingen van reeds bestaande beroepen vergen een flexibele sociale hiërarchie, waarin deze nieuwe categorieën kunnen worden geïntegreerd. Deze integratie is van belang voor de sociale ontwikkeling in het algemeen en voor iedere groep van beroepsbeoefenaars in het bijzonder.

Elke beroepsbeoefenaar leeft in een sociale hiërarchie die onder meer tot uitdrukking komt in de organisatie waarin of instelling waarbij hij werkzaam is. Deze organisatie of instelling kan zich, onder invloed van interne of externe krachten, eveneens in ontwikkeling bevinden. Ook zij zal zich dan moeten aanpassen. Wordt echter in de maatschappij dit aanpassingsproces vooral belemmerd door irrationele factoren, binnen organisaties heeft men naast een zekere starheid te maken met rationele regelen die zich niet zonder meer laten wijzigen. De integratie van een nieuwe functie stuit dus ook hier op moeilijkheden. Een onvoldoende integratie vindt zijn weerslag in een afnemering van het aantal gegadigden dat zich tot een dergelijke functie voelt aangetrokken. Het personeelsbeleid van een betreffende organisatie of instelling zal zich dus intensief met deze problematiek moeten bezighouden.

Bezien we in dit kader een nieuwe verbijzondering van het beroep van wetenschapsbeoefenaar, i.c. de wetenschappelijk ambtenaar aan de Nederlandse universiteiten en hogescholen, dan komt de vraag op

in hoeverre deze functie wordt geïntegreerd in het maatschappelijk leven en binnen de organisaties waarvan zij deel uitmaakt. Deze problematiek heeft een eigen urgentie. Deze functionarissen immers beoefenen wetenschap en leiden studenten op tot wetenschapsbeoefenaars. Het is alleszins wenselijk dat voor deze functies zeer bekwame krachten worden gevonden. Integratie van dergelijke nieuwe functionarissen, althans binnen de organisatie der betreffende instellingen, is noodzakelijk, daar het anders moeilijk zal worden de genoemde bekwame personen aan te trekken, tot schade van de voortgang en vooruitgang der wetenschap, hetgeen consequenties kan hebben voor het welzijn en de welvaart der samenleving.

Welnu, er blijken op de universiteiten en hogescholen moeilijkheden te bestaan met betrekking tot het werven en behouden van enige nieuwe categorieën gespecialiseerde functionarissen. Dit gaf ons aanleiding een onderzoek in te stellen naar de mate waarin de wetenschappelijk ambtenaar in de samenleving en binnen de universiteiten en hogescholen is geïntegreerd.

In Duitsland is in de jaren 1953 tot 1956 onder leiding van de socioloog Plessner een groot onderzoek gehouden met als object de situatie der Duitse 'Hochschullehrer'¹. Daarnaast is in 1959 een studie verschenen van Busch over de Duitse 'Privatdozent'². Beide studies bevatten een schat van interessante gegevens. De structuur van de Duitse vergeleken met die van de Nederlandse instellingen voor hoger onderwijs is evenwel zo verschillend dat genoemde gegevens op de Nederlandse situatie nauwelijks enig licht kunnen werpen. De basisproblematiek blijkt evenwel dezelfde, te weten: de toename van personeelsleden 'die nur höchst unvollkommen in die Korporation der Universität sind eingegliedert'³, het gebrek aan personeel, de geringe salariëring, de overbelasting der hoogleraren en de weerstanden bij hoogleraren die de integratie der nieuwe functionarissen belemmeren.

Helaas is het niet mogelijk gebleken een volledig en exact beeld te geven van de situatie waarin de wetenschappelijk ambtenaar verkeert. Kwantitatieve gegevens werden verzameld uit literatuurbronnen en door medewerking van enkele van de instellingen voor hoger onderwijs, die evenwel in vele gevallen weinig of niet konden helpen wegens tijdgebrek, en/of omdat men vrijwel nergens beschikte over een genuanceerde personeelsstatistiek.

Het onderhavige onderzoek biedt bijgevolg niet veel meer dan een voorstudie die in de uitermate onoverzichtelijke situatie enkele grote

lijnen trekt en enkele hypothesen formuleert van waaruit men tot een gedetailleerd onderzoek der vele facetten zou kunnen komen.

Het beeld dat wij zullen schetsen kon niet worden gebaseerd op een representatief 'sample', omdat de groeperingen der wetenschappelijke ambtenaren tot dusver nog een te heterogeen beeld vertonen. Het steunt echter wel op gegevens die, in hun beperkte mogelijkheid tot generaliseren, toch een zodanige situatie weergeven, dat de hieraan verbonden consequenties nopen tot ernstig beraad omtrent een aantal belangrijke beleidsvragen.